

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/D2026-86-264>

УДК 336.7

УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ БАНКІВ УКРАЇНИ ЯК ІНДИКАТОР ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

MANAGEMENT OF EQUITY CAPITAL OF UKRAINIAN BANKS AS AN INDICATOR OF FINANCIAL STABILITY UNDER MARTIAL LAW

Грудзевич Уляна Ярославівна

кандидат економічних наук, доцент,
Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0243-7957>

Grudzevuch Uljana

Ivan Franko National University of Lviv

Стаття присвячена актуальним питанням управління власним капіталом банків України в умовах воєнного стану. Досліджено основні законодавчо-нормативні зміни щодо визначення регулятивного капіталу, нормативів та буферів капіталу, показника левериджу. У процесі дослідження використано статистичний та порівняльний аналіз, здійснено оцінку динаміки як абсолютних, так і відносних показників капіталізації та прибутковості капіталу по банківській системі, та у розрізі банків за формами власності. На основі матриці SWOT-аналізу окреслено напрями подальшого регулювання НБУ капіталу банківської системи України та визначено, що банкам слід раціонально поєднувати рекордну прибутковість, високу частку в капіталі основного капіталу 1 рівня, успішну імплементацію міжнародних стандартів щодо капіталу, цифровізацію з викликами оподаткування, доволі високої частки проблемних активів та іншими загрозами, які зумовлені воєнними діями.

Ключові слова: управління власним капіталом банком, регулятивний капітал, капіталізація банку, оподаткування прибутку банків, стрес-тестування, фінансова стійкість банку.

The article is devoted to the topical issues in equity capital management within Ukrainian banks under martial law. The problems of equity management in banks have been repeatedly raised by scientists and practitioners. However, without a reliable and adequate capital base, a modern banking institution cannot effectively protect the interests of its owners, shareholders and depositors, and cannot absorb systemic risks or ensure the continuous performance of its fundamental functions. The research used statistical and comparative analysis, and assessed the dynamics of both absolute and relative indicators of capitalization and return on capital in the banking system, and in terms of banks by form of ownership. The measures of the National Bank of Ukraine (NBU) to maintain the financial stability of the banking system through further capitalization and implementation of international standards for bank capital were analyzed. The main changes in the calculation of regulatory capital and its main components, capital ratios, the introduction of capital buffers and the leverage ratio were identified. Based on the SWOT analysis matrix, the directions of further regulation by the NBU of the capital indicators of the banking system of Ukraine under martial law were outlined. It was determined that banks should rationally combine record profitability, a high share of Tier 1 capital, successful implementation of international standards for capital, digitalization with the challenges of taxation, a fairly high share of problem assets and other threats caused by military actions. The study showed that the NBU will continue to improve capital requirements, it is planned to reduce the minimum capital adequacy requirements to the level of EU indicators, introduce requirements for banks to comply with capital buffers, introduce requirements for third-party risk management; develop solutions for banks to manage ESG risks; implement the Bank Recovery and Resolution Directive (BRRD), as well as introduce more complex methods for calculating capital requirements. The combination of stricter prudential supervision and a heavy tax burden (a 50% tax on profits) creates an unfavorable climate for foreign capital. Therefore, it is advisable to differentiate tax requirements. In the coming years, the author anticipates a "cleansing" of the market through further consolidation of the banking sector and the privatization of state-owned banks.

Keywords: bank equity management, regulatory capital, bank capitalization, taxation of bank profits, stress testing, bank financial stability.

Постановка проблеми. Одним з найважливіших питань при вивченні фінансової стійкості банківської системи України є питання достатності та ефективності використання власного капіталу банків та приведення вимог до капіталу у відповідність до міжнародних стандартів. Ці проблеми неодноразово порушувалося науковцями та практиками, оскільки без належного розміру капіталу банківська установа не зможе захищати інтереси власників, акціонерів, клієнтів банку, покрити ризики та виконувати інші важливі функції. НБУ впродовж існування банківської системи України змінював вимоги до статутного та регулятивного капіталу, пропонував впровадження буферів капіталу, у відповідності з стандартами Базеля. Проте ряд об'єктивних причин, спочатку пандемія COVID-19, а згодом повномасштабне вторгнення росії, відтермінували ці нововведення на невизначений період, адже не було зрозуміло, як функціонуватиме банківська система України, чи збережеться фінансова стійкість, прибутковість, платоспроможність та ліквідність. Зважаючи на той факт, що банківська система залишалась прибутковою впродовж всіх років після повномасштабного вторгнення росії, а розмір власного та регулятивного капіталу зростає, варто розглянути особливості та досвід регулювання та управління капіталом вітчизняних банків в умовах воєнного стану та визначити подальші напрями управління власним капіталом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання трансформації вимог до капіталу банків, капіталізації виникають періодично, з моменту створення банківської системи незалежної України, адже дані вимоги зростають і враховують вимоги міжнародних організацій та ризик-орієнтовані підходи. Дослідженню регулювання розміру капіталу банку з впровадженням стандартів Базельського комітету особливу увагу приділяють вітчизняні вчені і практики: О. Васюренко, А. Герасимович, Ж. Довгань, В. Міщенко, А. Нікітін, Л. Примостка, Р. Слав'юк та ін. Особливої актуальності серед науковців набувають проблеми трансформації капіталу з врахуванням операційного та ринкового ризиків. Зокрема, в працях Грушко В, Кузьмінського В. визначено шляхи вдосконалення нормативно-правових вимог України в частині оцінки достатності капіталу банку відповідно до міжнародних стандартів, що базуються на ризик-орієнтованій методології розрахунку [1]. Визначенню індикаторів рівня капіталізації присвячені

праці Сагер Л., Єфіменко А. [2]. Масалітіна В., Гошовська В., Карлова І [3], Матвійчук Н.М., Теслюк С.А., Проць Н.В. [4] приділяють значну увагу питанням оподаткування прибутку, як внутрішнього джерела формування капіталу.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Оскільки більшість досліджень достатньо детально висвітлюють питання формування та розподілу капіталу в відносно стабільному середовищі, вважаємо, що слід узагальнити актуальні проблеми та дослідити особливості регулювання та управління капіталом з метою забезпечення фінансової стійкості банківської системи в воєнний час.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – дослідження управління власним капіталом банків України, як індикатора фінансової стійкості в умовах воєнного стану. Основними завданнями статті є дослідження управління формуванням та мобілізацією капіталу та його розподілу; регулювання НБУ процесів капіталізації в умовах воєнного стану; аналізування основних показників капіталізації та ефективності використання капіталу; визначення проблем оподаткування прибутку та подальших перспектив управління капіталом банків України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Власний капітал, займаючи незначний відсоток в складі ресурсів банків, є ключовим елементом для забезпечення фінансової стабільності банків і захисту вкладників а управління капіталом банків торкається питань його формування та розподілу, які відбуваються під впливом ряду внутрішніх (розмір активів банку та рівень їх ризику, структура клієнтської бази) та зовнішніх факторів (рівень ВВП, рівень розвитку банківської системи, ринку цінних паперів, регулятивного впливу центрального банку).

Управління капіталом банку зазвичай розглядають у двох площинах:

1. Управління формуванням та мобілізацією капіталу – банки повинні здійснювати оптимізацію мобілізації і структуризації власних коштів, яка орієнтована на оптимізацію витрат: за рахунок внутрішніх та зовнішніх джерел.

2. Управління використанням капіталу - управління потребою у власних коштах повинно здійснюватися через розподіл останніх між окремими підрозділами банку, враховуючи «апетит до ризику», який є характерним для їх діяльності.

За період 2021–2025 рр. банківська система України продемонструвала здатність до розширення ресурсної бази (табл. 1).

Так, пасиви банківської системи збільшилися на 1 947 369 млн грн, або на 94,84%, в тому числі власний капітал зріс на 207 903 млн грн або на 81,37%. При цьому за час повномасштабного вторгнення помітним є зниження частки власного капіталу у пасиви банківської системи України у 2022 році, що було пов'язано з виведенням з ринку банків, серед яких 3 належали російським акціонерам: державні МР Банк (Сбербанк), Промінвестбанк, приватний Банк Форвард, а також вітчизняні: Мегабанк, Банк Січ та Ібох Банк. Сенс Банк (колишній Альфа-Банк) був націоналізований у 2023 році через наявність російських власників. Загалом від початку повномасштабної війни процедуру виведення з ринку застосовано до 10 банків.

Ключовим моментом в формуванні та мобілізації власного капіталу є питання формування статутного капіталу банків, який складає основу власного капіталу. Проте, через наявність нерозподіленого збитку в банківській системі України, розмір статутного капіталу тривалий період перевищував величину власного капіталу. Аналізуючи показники динаміки капіталу банків України (табл 1) станом на 01. 01. 2026 року спостерігаємо зростання власного капіталу банків до 463 417 млн грн а його питома вага в пасивах банку зросла до 11,58% Розмір статутного капіталу при абсолютному зменшенні на 651 млн грн, склав 87,65% власного капіталу банків.

Підходи до формування регулятивного капіталу переглядалися неодноразово і перед початком повномасштабного вторгнення НБУ запровадив порядок формування капіталізованого інструменту з умовами списання/конверсії, переглянув структурування активів за рівнем ризику, розробив план впровадження регулятивних вимог до капіталу банків до 2024 року, передбачивши впровадження нової структури капіталу і впровадження показника левериджу. Проте, з початком воєнного стану, ряд заходів довелося відтермінувати, крім того НБУ довелося застосовувати комплекс заходів макропруденційної політики, спрямованих на запобігання відтоку капіталу та забезпечення безперервності платежів. Так, Постанова Правління НБУ № 18 від 24 лютого 2022 року [6] запровадила мораторій на виплату дивідендів, обмеження на зняття готівки та фіксацію валютного курсу на початковому етапі. Ключовим елементом стратегії управління капіталом на цьому етапі стала регуляторна толерантність: НБУ дозволив банкам тимчасово порушувати нормативи капіталу та ліквідності, якщо це було спричинено впливом війни, за умови відсутності операцій з розподілу прибутку та було призупинено впровадження вимог щодо формування буфера консервації капіталу та буфера системної важливості.

Період 2022-2023 років, незважаючи на виклики для економіки України, показав стійкість банківської системи, що згодом було підтверджено стрес-тестуванням банків. Так, за даними стрес-тестування у 2023 році, яке проходили 20 банків, що охоплювали більше

Таблиця 1

Динаміка показників капіталу в банківській системі України в період

Показники	01.01. 2022	01.01. 2023	01.01. 2024	01.01. 2025	01.01. 2026
Кількість діючих банків	71	67	63	61	60
Пасиви банків, млн. грн	2 053 232	2 351 678	2 945 030	3 414 920	4 000 600
Власний капітал, млн. грн	255 514	215 840	296 044	368 348	463417
питома вага власного капіталу в пасивах банківської системи, %	12,44	9,18	10,05	10,79	11,58
темп росту, %	-	84,47	137,16	124,42	125,81
в т.ч.					
Статутний капітал, млн. грн	481 535	407 021	404 751	406 835	406184
в % до капіталу, %	188,46	188,58	136,72	110,45	87,65
темп росту, %		84,53	99,44	100,51	99,84

Джерело: сформовано авторами на основі [5]

90% активів банківської системи, було виявлено, що достатність основного капіталу банків у середньому зросла на 20 в. п. до 38% наприкінці третього року завдяки тому, що більшість фінансових установ залишалися прибутковими [7].

Власне, позитивні результати і зумовили подальше реформування показників капіталу. Положенням «Про порядок визначення банками України розміру регулятивного капіталу» запроваджено для банків нову (трирівневу) структуру капіталу (рис. 1) [8]. Регулятивний капітал, згідно з новими вимогами банки визначають, як суму таких величин: розміру капіталу 1 рівня та розміру капіталу 2 рівня. Мінімальний розмір регулятивного капіталу (Н1) встановлено у сумі 200 млн грн.

Позитивним аспектом в управлінні капіталом банків стало упровадження з 05 серпня 2024 року ICAAP (Internal capital adequacy assessment process), який є ключовим елементом Базеля III, спрямованим на перехід від формального виконання нормативів до

реального управління ризиками, здійснення банками процесу оцінки достатності внутрішнього капіталу. Адже за ICAAP банк самостійно оцінює необхідний внутрішній капітал з урахуванням всіх суттєвих ризиків за двома перспективами: економічною, що відображає погляд банку, та нормативною, яка є ближчою до точки зору регулятора та передбачає два сценарії базовий та несприятливий. Оцінивши необхідний внутрішній капітал, фінансові установи мають на постійній основі забезпечити підтримку доступного капіталу на рівні, не нижчому за результат оцінки.

З серпня 2024 року також суттєво змінився підхід до розрахунку нормативів капіталу, зокрема, встановлено нові нормативи: норматив достатності основного капіталу 1 рівня (НОК1) – 5,625%, норматив достатності капіталу 1 рівня (НК1) – 7,5%, норматив достатності регулятивного капіталу (НРК) -10% (цей норматив мав поступово зростати наступним чином: до 31 грудня 2024 року – 8,5% від сукупної експозиції під ризиком; до 30 червня

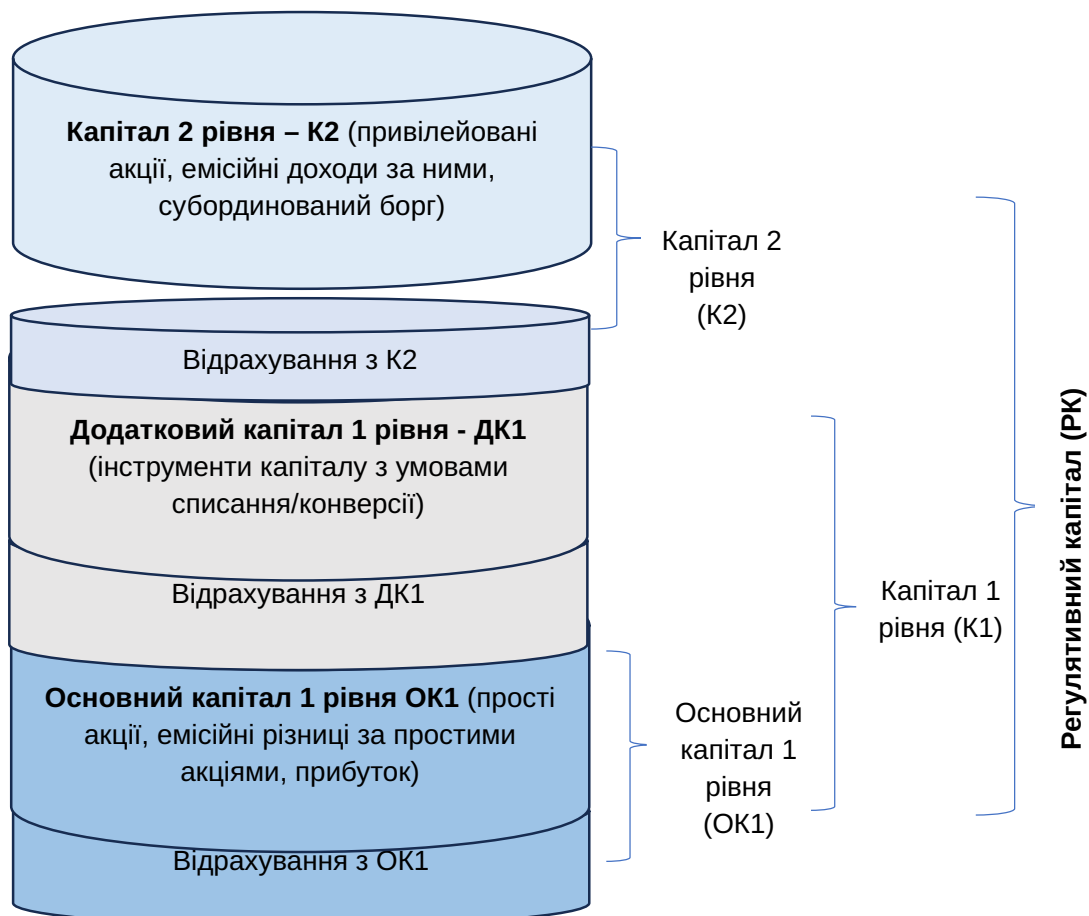

Рис. 1. Структура регулятивного капіталу банків України у відповідності з вимогами Базель III

Джерело: сформовано авторами на основі [9]

2025 року – 9,25% від сукупної експозиції під ризиком; із 01 липня 2025 року – 10% від сукупної експозиції під ризиком). Слід зазначити, що значення цих нормативів вищі, ніж в країнах ЄС (табл. 2) а при розрахунку нормативів було суттєво розширено перелік ризиків, зокрема ринкових [5].

У 2025 році банківські установи вчергове пройшли стрес-тестування, за базовим макроекономічним сценарієм якого підвищений рівень достатності капіталу було встановлено лише для шести фінустанов, які сукупно охоплюють 5% активів сектора. Це Кредит Дніпро, Таскомбанк, ВСТ банк, А-банк, банк Львів та Правекс-банк За несприятливим сценарієм підвищений необхідний рівень нормативів достатності капіталу було встановлено для дев'яти банків із сукупною часткою 18% активів сектора. Окрім шести названих фінустанов це державні Укресімбанк та Сенс Банк та приватний МТБ Банк [10]. Важливою рисою поточного етапу є те, що банки планують покривати потребу в капіталі переважно за рахунок внутрішньої генерації прибутку, а не прямих вливань від акціонерів. Таким чином позитивні зміни зумовили чергові кроки в удосконаленні вимог до капіталу – впровадження коефіцієнта левериджу (LR) на рівні 3% з 1 вересня 2025 року, а з 1 квітня 2026 року даний показник впроваджено для банківських груп. Дана вимога обмежує можливість банків нарощувати активи без належного капітального покриття, навіть якщо ці активи мають нульову вагу ризику (наприклад, державні облигації).

Згідно Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні та стратегічними планами НБУ передбачено, що банки у 2026 році повинні будуть формувати буфери капіталу. Загалом, НБУ передбачено встановлення таких буферів: буферу консервації; контрциклічного буферу; буферу системної важливості, якщо банк набув статусу системно важливого банку; буферу системного ризику. Сукупний розмір буферів капіталу, щодо яких Національний банк прийняв рішення про їх формування, є комбінованим буфером капі-

талу. Ці буфери формуватимуться за рахунок основного капіталу 1 рівня, а рішення про дату початку формування банками буферів та графік поетапного досягнення встановленого розміру приймається Правлінням НБУ. Відповідно при прийнятті цього рішення вимоги до капіталізації банків зростатимуть [8].

Аналізуючи показники капіталізації (табл. 3) спостерігаємо зростання нормативу мінімального розміру регулятивного капіталу банків за період 2022-2024 рр на 79 622,2 млн грн, або на 37,7%. Найбільша питома вага в регулятивному капіталі належить банкам з державною часткою – 43,9% станом на 01.01.2026.

Нормативи капіталу до 2025 року визначались за іншою методикою, тому до оцінки їх не долучаємо, а за даними 2024- 2025 рр. НРК в середньому по банківській системі перевищував оптимальне значення і перебував в межах 14,44% – в банків з державною часткою – 24,92 % – в банків з приватним капіталом.

Показник ефективності використання капіталу (ROE) в середньому по банківській системі практично в 2 рази перевищував оптимальне значення (15%) при чому найвищим він є в групі банків з приватним капіталом – 90,2% (у порівнянні з 2023 роком зріс на 62,1%) а найнижчим в групі банків з державною часткою - 19,8%.

Найбільшим викликом для управління капіталом банків стала висока частка проблемної заборгованості у кредитному портфелі (довоєнний показник NPL був на рівні понад 30%). Війна спричинила зростання частки непрацюючих кредитів через фізичне знищення застави, втрату логістичних мереж та загибель/руйнування або міграцію позичальників. Однак, аналізуючи дані 2024–2025 років, спостерігаємо позитивну динаміку, що зумовлено активною роботою банків з очищення балансів та відновленням кредитування (NPL за даними станом на 01.12.2025 року – 30,29%) [12]. Окрім того у грудні 2025 року державні банки списали значні обсяги старих непрацюючих кредитів на понад 170 млрд грн, таким чином NPL станом на 01.01. 2026 р. становив

Таблиця 2

Мінімальні значення нормативів достатності капіталу в Україні та країнах ЄС

Країна	Значення нормативу достатності капіталу, %		
	PK	K1	OK1
Україна	10	7,5	5,625
Країни ЄС	8	6	4,5

Джерело: сформовано авторами на основі [9]

Таблиця 3

**Аналіз показників капіталізації та ефективності використання капіталу
банківської системи України, з розподілом за формою власності банків**

Показники	01.01.2023	01.01.2024	01.01. 2025	01.01.2026
Н1- мінімальний розмір регулятивного капітал, млн. грн	211091,1	258340,6	268557,1	290713,3
- Банки з державною часткою, млн. грн	89323,2	116891,2	122910,1	127595,2
- в %	42,3	45,3	45,8	43,9
- Банки з приватним капіталом, млн. грн	52782,9	62255,6	65244,8	75709,8
- в %	25,0	24,1	24,3	26,0
- Банки іноземних банківських груп, млн. грн	68984,9	79193,9	80402,2	87408,3
- в %	32,7	30,6	29,9	30,1
Нормати регулятивного капіталу, %	-	-	17,34	16,37
- Банки з державною часткою			14,69	14,44
- Банки з приватним капіталом			16,56	15,52
- Банки іноземних банківських груп			25,24	24,91
Прибутковість капіталу (ROE), %	9,68	21,4	36,5	33,9
в т.ч				
- Банки з державною часткою	н/д	16,0	26,5	19,8
- Банки з приватним капіталом	н/д	28,1	60,6	90,2
- Банки іноземних банківських груп	н/д	40,2	64,8	68,8

Джерело: сформовано авторами на основі [11]

13,92%, при чому найвищий показник в банків з державним капіталом – в середньому 19,83%.

Виходячи з даних аналізу, актуальним питанням є проблема приватизації державних банків. До початку 2026 року в Україні було сім державних банків: ПриватБанк, Ощадбанк, Укрексімбанк, Укргазбанк, Сенс Банк, РІН банк, Мотор-банк. Два останні на початку 2026 року були визнані неплатоспроможними. Значна частка держави в банківському секторі створює низку проблем, серед яких обмеження конкуренції, фінансове навантаження на бюджет, висока частка проблемних кредитів. У вересні 2024 року Верховна Рада ухвалила законопроект (№ 11474), у межах зобов'язань України перед МВФ і Світовим банком, що регламентує особливості приватизації державних банків. Він дозволяє продавати будь-яку частку державної власності в банку та розширює коло потенційних інвес-

торів. Згодом він був підписаний президентом Дія закону поширюється на усі державні банки, крім Ощадбанку та Укрексімбанку [13]. Для успішної реалізації закону потрібно розробити загальну стратегію розвитку державних банків. Головними претендентами на продаж наданий час є Укргазбанк та Сенс Банк.

Унікальною особливістю українського банківського сектору під час війни стала його рекордна прибутковість. Високі процентні ставки, активне розміщення ліквідності в депозитних сертифікатах НБУ та портфелях ОВДП дозволили банкам генерувати значні доходи. Цей прибуток став основним джерелом поповнення капіталу, дозволяючи банкам самостійно абсорбувати кредитні збитки. Однак управління цим прибутком жорстко регулюється з метою недопущення вимивання капіталу з системи.

Черговим викликом стосовно управління розподілом капіталу стало запроваджено

підвищеного рівня оподаткування прибутків банків. Вперше це відбулось у 2023 році, коли ставка податку склала 50%, згодом у 2024 році – 25%, а з 1 січня 2026 року відбулось впровадження тимчасових спеціальних правил оподаткування прибутку, передбачених Законом № 4698-IX від 03.12.2025, згідно яких базова ставка податку на прибуток для банків підвищена до 50% (замість стандартних 18%). Ця ж ставка застосовується до оподаткування дивідендів, що виплачуються банками впродовж 2026 року. На думку ряду дослідників підвищений рівень оподаткування не становить загрози для стабільності банківської системи адже навіть після його сплати банки зберігають достатній запас капіталу для дотримання як поточних, так і майбутніх регуляторних вимог, а прибутковість банків і далі зростає [4]. Проте, в той же час інша група науковців і практиків стверджують, що рівень прибутковості банків є не вищим, ніж в інших галузях господарювання, наприклад в сільському господарстві [3] і вважають ставку оподаткування не обґрунтованою, особливо в умовах воєнних викликів. Підтриму-

ємо думку, що податкове регулювання банківського сектора не має порушувати фінансову стабільність малих банків установ, і сприяти запобіганню монополізації ринку, тому ставки оподаткування мали б застосовуватись диференційовано.

Узагальнюючи вищевикладене можемо побудувати матрицю SWOT-аналізу щодо процесів капіталізації банків України (табл. 4)

На даний час спостерігаємо парадоксальну ситуацію: з одної сторони банки мають рекордні прибутки (126,7 млрд грн за 2025 рік), але у той же час їхня реальна ринкова вартість для інвесторів не зростає пропорційно через загрозу вилучення капіталу через податки та військові ризики, що може стати поштовхом до подальшої консолідації банківського бізнесу. Прикладом такої консолідації є придбання французькою групою Credit Agricole 100% акцій АТ АКБ «Львів» 11.03.2026 р.

Висновки. Отже, проведений аналіз підтверджує готовність банків до інноваційних трансформацій, наявність у вітчизняній банківській системі достатнього запасу міцності

Таблиця 4

SWOT-аналіз капіталізації банків України

<p>Strengths (Сильні сторони)</p> <ul style="list-style-type: none"> Рекордний розмір чистого прибутку (126,7 млрд грн за 2025 рік). Високі показники рентабельності активів - 3,58%, та рентабельності капіталу -29,98% демонструють здатність системи працювати в екстремальних умовах. Завдяки високому рівню цифровізації, банки мають низьку собівартість обслуговування одного клієнта, що підтримує операційну прибутковість. Висока частка капіталу Tier 1 (98,19% на 01.01.2026). Успішне впровадження трирівневої структури капіталу Базель III. Навики роботи в умовах блекаутів, кібератак та воєнних дій сформували унікальну стійкість менеджменту. 	<p>Opportunities (Можливості)</p> <ul style="list-style-type: none"> Гармонізація з Директивами ЄС із відновлення та врегулювання банків (BRRD), а також запровадження складніших методів розрахунку вимог до капіталу. Майбутня приватизація Сенс Банку та Укргазбанку. Розширення кредитування в межах програм відновлення. Малі банки можуть трансформуватися у сервісні платформи для фінтех-стартапів (Banking-as-a-Service), уникаючи прямої конкуренції з великими банківськими установами.
<p>Weaknesses (Слабкі сторони)</p> <ul style="list-style-type: none"> Державний банківський сектор контролює понад 50% активів, що створює ризики політичного впливу та впливає на конкуренцію. Залежність прибутків від безризикових інструментів (ОВДП). Значний обсяг спадкових NPL у банках, незважаючи на їх списання державними банками у 2025 році. 	<p>Threats (Загрози)</p> <ul style="list-style-type: none"> Підвищення податку на прибуток до 50% у 2026 році. Тривала воєнна агресія та ризики руйнування активів. Ризик скорочення зовнішньої фінансової допомоги у 2026–2027 роках. Постійне зростання інтенсивності атак на платіжні системи та бази даних клієнтів потребує безперервних інвестицій, які «з'їдають» капітал.

Джерело: сформовано авторами на основі [5; 14]

та спроможність зберігати стійкість навіть за несприятливого сценарію. Стосовно мобілізації капіталу, банкам слід бути готовими до посилення регулятивних заходів з боку НБУ: зниження мінімальних вимог достатності капіталу до рівня аналогічних показників в ЄС, упровадження буферів консервації капіталу та системної важливості та встановлення індивідуальних нормативів капіталу в межах Pillar II з одночасним розширенням пруденційної інформації для публічного розкриття; запровадження вимог до управління ризиком третіх сторін, управління ESG ризиками та інтеграція інструментів сек'юритизації в розрахунок нормативів капіталу банків, що очікувано призведе до поступового нарощення капіталу банків та їх стійкості до ризиків.

Враховуючи, що прибуток є основним джерелом капіталізації, вважаємо що висока ставка податкового навантаження (50% при-

бутку) та тривала воєнна агресія ставлять під загрозу подальше кредитування банками економіки та створює перешкоди для іноземного капіталу. Попри соціальну місію банків, інвестори орієнтовані насамперед на максимізацію прибутку а надмірний податковий тиск роблять ринок неконкурентним та блокує прихід нових гравців, тому доцільно диференціювати податкові вимоги.

У найближчі роки ймовірно спостерігатимемо ще один напрям збільшення капіталу через подальшу консолідацію банківського сектору та приватизацію державних банків. Банки, які не зможуть запропонувати чітку стратегію розвитку або цифрову трансформацію, будуть змушені покинути ринок шляхом злиття; продажу невеликих банків великому гравцю, який прагне розширити клієнтську базу або мережу; або припиняти діяльність через невідповідність нормативам капіталізації та ліквідності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Грушко В., Кузьмінський В., Пікуль О. Трансформація вимог щодо формування капіталу під операційні ризики в банку. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2025. № 4 (80). С. 31–39. URL: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-80-31-39> (дата звернення 10.05.2026)
2. Сагер Л., Єфіменко А. Аналіз індикаторів рівня капіталізації банків європейських країн. *Економіка та суспільство*. 2024. № 62. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-21> (дата звернення 10.05.2026)
3. Масалітіна В., Гошовська В., Карлова І., Ткачук Т., Наконечна С. Оподаткування прибутку банку: облік та аналіз за новаціями податкової реформи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. 2. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/5484> (дата звернення 10.05.2026)
4. Матвійчук, Н., Теслюк, С., & Проць, Н. Оподаткування українських банків в умовах воєнного стану. *Київський економічний науковий журнал*. 2025. 9, 190-195. URL: <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2025-9-25> (дата звернення 10.05.2026)
5. Основні показники діяльності банків. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення 10.05.2026)
6. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану: Постанова Правління НБУ від 24 лютого 2022 року № 18. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text> (дата звернення 10.05.2026)
7. Оцінка стійкості банків: 2023 URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Resilience_Assessment_Results_2023.pdf?v=6 (дата звернення 10.05.2026)
8. Про порядок визначення банками України розміру регулятивного капіталу: Положення НБУ затверджене Постановою Правління Національного банку України від 28.12.2023 № 196. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0196500-23#Text> (дата звернення 10.05.2026)
9. Національний банк України: Вимоги до капіталу банків. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Vumogy_do_kapitalu_23-05-2024.pdf?v=7 (дата звернення 10.05.2026)
10. Касіян В. НБУ опублікував результати стрес-тестів і назвав банки, яким потрібна докапіталізація. URL: <https://finance.liga.net/ua/bank/novosti/nbu-opublikuvav-rezultaty-stres-testiv-i-nazvav-banky-iyakym-potribna-dokapitalizatsiia> (дата звернення 10.05.2026)
11. Аналітика АУБ – PowerBI. URL: <https://aub.org.ua/analitika/analitika-aub-powerbi/> (дата звернення 10.05.2026)
12. Обсяги активних операцій та частка непрацюючих активів в цілому по системі. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення 10.05.2026)
13. Приватизувати не можна залишити. Що відбувається з продажем державних банків в Україні. URL: https://ces.org.ua/sale_state_banks_ukraine/ (дата звернення 10.05.2026)

14. Звіт про фінансову стабільність НБУ (червень 2025). URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2025-H1.pdf?v=17 (дата звернення 10.05.2026)

REFERENCES:

1. Hrushko, V., Kuzminsky, V., Pikul, O. (2025). Transformatsiia vymoh shchodo formuvannia kapitalu pid operatsiini ryzyky v banku [Transformation of capital requirements for operational risk in banks]. *Vcheni zapysky Universtetu «KROK» – Science Notes of KROK University*, vol. 4(80). pp. 31–39. Available at: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-80-31-39> (accessed May 10, 2026).
2. Saher, L., Yefimenko, A. (2024). Analiz indyikatoriv rivnia kapitalizatsii bankiv yevropeiskykh krain [Analysis of bank capitalisation levels of european countries]. *Ekonomika ta suspilstvo - Economy and Society*, vol. 62. Available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-21> (accessed May 10, 2026).
3. Masalitina V., Hoshovska V., Karlova I., Tkachuk T., Nakonechna S. (2025). Opodatkuvannia prybutku banku: oblik ta analiz za novatsiiany podatkovoi reformy [Taxation of bank profits: accounting and analysis according to the innovations of the tax reform]. *Investytsiyyi: praktyka ta dosvid - Investments: practice and experience*, vol. 2. Available at: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/5484> (accessed May 10, 2026).
4. Matviichuk, N., Tesliuk, S., & Prots, N. (2025). Opodatkuvannia ukraïnskykh bankiv v umovakh voïennoho stanu [Taxation of ukrainian banks in the conditions of martial law]. *Kyivskyi ekonomichnyi naukovi zhurnal – Kyiv Economic Scientific Journal*, vol. 9. pp. 190-195. Available at: <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2025-9-25> (accessed May 10, 2026).
5. Osnovni pokaznyky diïalnosti bankiv [Main indicators of bank performance]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (accessed May 10, 2026).
6. Pro robotu bankivskoi systemy v period zaprovadzhennia voïennoho stanu [On the operation of the banking system during the period of martial law] Postanova Pravlinnia NBU – Resolution of the NBU Board dated February 24, 2022 No. 18. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text> (accessed May 10, 2026).
7. Otsinka stiïkosti bankiv: 2023 [Bank Stability Assessment: 2023]. Available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Resilience_Assessment_Results_2023.pdf?v=6 (accessed May 10, 2026).
8. Pro poriadok rehuliuвання diïalnosti bankiv v Ukraini [About the procedure for regulating the activity of banks in Ukraine]. Instruksiiia Natsionalnogo banku Ukrainy vid 28.08.2001№ 368 iz zminyamy ta dopovnenniamy – Instruction of the National Bank of Ukraine dated August 28, 2001. N 368. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0196500-23#Text> (accessed May 10, 2026).
9. Natsionalnyi bank Ukrainy: Vymohy do kapitalu bankiv [National Bank of Ukraine: Bank capital requirements]. Available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Vymogy_do_kapitalu_23-05-2024.pdf?v=7 (accessed May 10, 2026).
10. Kasiian V. NBU opublikuvav rezultaty stres-testiv i nazvav banky, yakym potribna dokapitalizatsiia [The NBU published the results of stress tests and named banks that need additional capitalization]. Available at: <https://finance.liga.net/ua/bank/novosti/nbu-opublikuvav-rezultaty-stres-testiv-i-nazvav-banky-iakym-potribna-dokapitalizatsiia> (accessed May 10, 2026).
11. Analitika AUB – RowerBI [AUB Analytics – PowerBI]. Available at: <https://aub.org.ua/analitika/analitika-aub-powerbi/> (accessed May 10, 2026).
12. Obsiahy aktyvnykh operatsii ta chastka nepratsiuiuchykh aktyviv v tsilomu po systemi [Volumes of active operations and the share of non-performing assets in the system as a whole]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (accessed May 10, 2026).
13. Pryvatyzuvaty ne mozhna zalyshyty. Shcho vidbuvaietsia z prodazhem derzhavnykh bankiv v Ukraini [Privatization cannot be left to chance. What is happening with the sale of state-owned banks in Ukraine?]. Available at: https://ces.org.ua/sale_state_banks_ukraine/ (accessed May 10, 2026).
14. Zvit pro finansovu stabilnist NBU (cherven 2025) [NBU Financial Stability Report (June 2025)]. Available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2025-H1.pdf?v=17 (accessed May 10, 2026).

Дата надходження статті: 24.04.2026

Дата прийняття статті: 19.05.2026

Дата публікації статті: 28.05.2026